

Pašto valdybos žinynas / Periodical publications of the Lithuanian Postal Board

Ričardas Vainora, Kaunas

LT EN

Tiems, kas rimtai domisi Lietuvos pašto istorija, pašto veikla tarpukariu, gerai žinomas „Pašto valdybos žinynas“, yra išleistas 1930 metais. Tai 260 puslapių knyga. Kur kas sudėtingiau su biuleteniu „Pašto valdybos žinynas“. Tai pats rečiausias ir mažiausiai žinomas iš visų Lietuvos pašto periodinių leidinių, nors jame daugiausia filatelistams įdomios informacijos. Šių biuletenių išliko nedaug, pilno jų komplekto neturi nė viena Lietuvos biblioteka, o jei skaitytojui kurioje nors bibliotekoje, archyve ar muziejuje ir Pav.yksta rasti keletą numerių, tai iškyla daug klausimų: skiriasi atskirų numerių paantraštės, skirtingai nurodoma nuo kada šis biuletinis pradėtas leisti, neaišku kiek numerių buvo kuriais metais. Neišvengė netikslumų ir Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos bibliografijos „Periodiniai leidiniai lietuvių kalba, 1823–1940“ sudarytojai. Ten nurodoma, kad leidinys vadinosi „Pašto valdybos žinynas: nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas“, tačiau 1937–1939 dalies tiražo paantraštė: „Pašto valdybos leidinys“. Iš tiesų buvo kiek kitaip, mes turime reikalą su dviem biuleteniais, kurie pradėti leisti skirtingu metu. Be to, abu leidiniai buvo leidžiami dar ir 1940 metų pradžioje, iki okupacijos. Tiesa, 1937–1940 metais jų turinys sutampa, bet norint rasti kurių nors metų numerius pirmiausia reikia žinoti ko ieškoti. O išsiaiškinus kad buvo du leidiniai, iš karto kildavo klausimas ar jų skiriasi tik paantraštės, ar, bent kiek, dar skiriasi ir turinys? Ir nebuvo tas leidinys mėnesinis kaip kad nurodoma bibliografijoje, dažniausiai būdavo išleidžiama po 6 numerius per metus. Neišsprendė visų

Those who are seriously interested in Lithuania's postal history and the post office's operations during the interwar are well aware of *Pašto valdybos žinynas* (*Post Office Board Handbook*) published in 1930. It is a 260-page book. The situation with the bulletin *Pašto valdybos žinynas* published under the same name is much more complicated. It is the rarest and least known of all post office periodicals, even though it contains the largest amount of interesting information relevant to philatelists. Few of these bulletins remain. No library in Lithuania has their full collection, and even if a reader manages to find a few issues in a library, archive, or museum, many questions arise: the sub-headings of different issues vary, the date of the bulletin's first publication varies, the number of issues published in a given year is unclear. The bibliography of *Periodical Publications in Lithuanian: 1823–1940* (*Periodiniai leidiniai lietuvių kalba, 1823–1940*) at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania has some inaccuracies. It lists the publication *Pašto valdybos žinynas: nemokamas "Pašto pasaulio" priedas* (*Post Office Board Handbook: Free Supplement of The Postal World*), but the subtitle of some issues from 1937–1939 also mentions "Pašto valdybos leidinys" ("Publication of the Post Office Board"). Searching "EPav.eldas" (Lithuanian cultural heritage search database) also did not solve all discrepancies. In truth, something different happened: it was a case of two bulletins that were launched at different times. The

14



Pav. 1. Dviejų leidinių, išleistų tuo pačiu metu, antraštės
Fig. 1. Headlines of two publications published at the same time

LT

EN

problemų ir „ePav.eldas“, Nacionalinė biblioteka tiesiog negali mums parodyti to, ko neturi ir šiam projektui negali pasiskolinti iš kitų bibliotekų. Tad truputis teisingos informacijos:

1934 metais Lietuvos paštas vietoje žurnalo „Paštininkų žodis“ pradėjo leisti žurnalą „Pašto pasaulis“. „Paštininkų žodyje“ ir straipsniai, ir svarbesni dokumentai buvo spausdinami viename numeryje. Dabar buvo nutarta straipsnius spausdinti „Pašto pasaulyje“, o oficialius dokumentus patalpinti šio žurnalo priede „Pašto valdybos žinynas“.

Pradžioje leidinį „Pašto valdybos žinynas. Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas“ buvo numatyta leisti kas mėnesį ir pristatyti prenumeratoriams kartu su kiekvienu „Pašto pasaulio“ numeriu. Bet tai Pav.yko tik tris pirmus mėnesius. Vėliau leidinukas pasirodydavo kas du mėnesiai, su „dvigubu“ numeriu (Nr.4-5,...), o paskutinis metų priedas Nr.10–12 išleistas jau už tris mėnesius. 1935 metais buvo išleisti 6 dvigubi numeriai. O po to buvo nutarta baigti žaisti su numeracija, kiekvienam išleistam žurnaliukui suteikti atskirą numerį, o periodiškumas ... kaip Pav.yks. 1936 metais buvo išleisti 7 numeriai, o toliau tvarkingai po 6 numerius per metus. 1940 suspėta išleisti tik tris.

Puslapių numeracija tęstinė per visus vienus metų numerius. Puslapių skaičius viename žurnaliuke svyrudavo nuo 8 iki 36, priklausė nuo patalpinamų dokumentų skaičiaus ir jų apimtys. Leidinio lapai nesusegti. Teko matyti ir nesupjaustytą, tik sulankstytą lapą, kuriame 8 puslapiai, visas leidinuko numeris – jį susipjaustyti buvo palikta prenumeratoriui. 1935 m. pirmame numeryje, iškart po antraštės buvo išspausdintas redakcijos pranešimas: „Šiomet Pašto Valdybos Žinyne bus spausdinami tik svarbesnieji aplinkraščiai ir tarnautojų paskyrimai, pakėlimai, perkėlimai ir atleidimai. „Pašto Pasaulio“ redakc. komisija.“

Taip, matyt, norėta atsakyti į klausimus kodėl leidinyje nėra to ar kitko. Tačiau leidinys buvo visiems tik vienas ir plonas.

1934 metų komplekte nėra puslapių Nr. 21–24. Trečias numeris baigiasi Nr. 20, o ketvirtas prasideda Nr. 25. O jeigu prie trečio numerio šio „... priedo“ buvo dar kažkoks keturių puslapių priedas – tai jo iki šiol mums nePav.yko aptikti.

Pašto Valdybos Pašto Tarnybos
APLINKRAŠTIS Nr. 13/3414
 Kaunas, 1935 m. sausio mėn. 28 d.
Visiems PV ir PG.
 Nuo š. m. vasario mėn. 1 d. Kauno miesto ir priemiesčių pašto įstaigų pavadinimas pakeičiamas. Nuo tos dienos tas įstaigas oficiališkai reikia vadinti šitaip:
 Kaunas — Šančiai, vietoje Kaunas 1
 Kaunas — Geležinkelio stotis, vietoje Kaunas 2
 Kaunas—Vilijampolė, vietoje Kaunas 3
 Kaunas—Senamiestis, „ Kaunas 4
 Kaunas—Žaliakalnis „ Kaunas 5
 Kauno centrinio pašto įstaigos pavadinimas nekeičiamas.
 Įstaigų sąrašą padaryti tinkamus pakeitimus.
 Inž. Stanišaitis, J. Aneliūnas,
 Direktorius. Tarnybos Vyršininkas.

Pav. 2. Skelbiama apie Kauno pašto įstaigų pervadinimus
 Fig. 2. The renaming of the Kaunas postal offices is announced

first bulletin was *Pašto valdybos žinynas: nemokamas "Pašto pasaulio" priedas* (Post Office Board Handbook: Free Supplement of The Postal World). In contrast, the second later published bulletin was *Pašto valdybos žinynas: Pašto valdybos leidinys* (Post Office Board Handbook: Publication of the Post Office Board). Both bulletins were published until early 1940, until the Soviet occupation. After determining that there were two publications, the question immediately arose whether they differ only in the subtitles or is the content different as well? It was found that the content of these two publications largely coincided during 1937–1940.

How many copies of each publication's issue were distributed? No information could be found about this. There is the *Pašto pasaulis* magazine issue no. 8 from 1940, which was probably in the archive of the printing house. The issue has the seal of Valerijonas Atkočiūnas Printing House and the note "3,000 copies". There was probably an equal number of copies of *Pašto valdybos žinynas. Nemokamas "Pašto pasaulio" priedas*, because the supplement only needed to be added to the respective issue of the magazine. On the other hand, there were probably fewer copies issued of *Pašto valdybos žinynas. Pašto valdybos leidinys*. Each postal office and postal agency received one; well, the largest post offices perhaps received two. In total, maybe it was even less than one thousand.

Both of these publications are very rare today. There are several reasons for this. First, technical literature always has fewer readers than fiction or religious literature, it becomes outdated quickly, and few people care about preserving it. Second, the Soviet occupation, when all such publications were deemed anti-Soviet without examining their content. While people safeguarded the informational, patriotic publications risking trouble, they often got rid of various outdated writings. Third, some of the bulletin issues were used for other purposes. For instance, one issue discusses the necessity to write the names of Estonian post offices correctly. This is followed by a list of the larger institutions (two pages), specifying how their names were written until 1918 and how they are written now. It was also directed that the list "must be posted in public places of the institutions with the note that correspondence with incorrect place names will be returned if it does not reach the addressee." Entire pages were put up in the post offices, where the sunlight and dust destroyed this kind of paper rather quickly. Thus, there are even fewer remaining copies of this issue than of the others. Moreover, the author has spent about two decades looking for this issue to add it to his library.

All known information about the periodicals *Pašto valdybos žinynas. Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas* and *Pašto valdybos žinynas. Pašto valdybos leidinys* is listed in the table on page 17.

1936 metais buvo nuspręsta kad jei jau leidžiamas leidinys, publikuojantis oficialius Pašto valdybos dokumentus, tai reikia jį panaudoti ir pašto darbuotojams informuoti. „Nemokamas ... priedas“ skambėjo labai jau nesolidžiai, tad buvo nutarta sekančiais metais dalį tiražo išleisti su paantrašte „Pašto Valdybos leidinys“ ir nurodyti kad tai pirmi leidimo metai. Taip pat atsirado prierašas „Redaguojamas prižiūrint Administracijos Referentui J. Bereišai“. Kažkas turėjo būti asmeniškai atsakingas už privalomų vykdyti dokumentų skelbimo tikslumą! Tas darbas ir buvo Pav.estas Jonui Bereišai.

Spausdinamas būdavo pirmiau „Pašto valdybos leidinys“. Atspausdinus jo tiražą buvo pakeičiama paantraštė ir skaitmenys, nurodantys kelinti leidimo metai, ir spausdinamas „Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas“. Du kartus skaitmenis pakeisti spaustuvininkai pamiršo ir gavosi kad „Nemokamo ... priedo“ 1937 m. Nr. 2 leidžiamas pirmus metus, o 1940 m. Nr. 1 tik ketvirtus metus. O kokie buvo šių leidinių tiražai? Apie tai jokios informacijos rasti nePav.yko. Asmeninėje bibliotekoje guli „Pašto pasaulio“ 1940 m. Nr. 8 (80), matyt buvęs spaustuvės archyve. Ant jo V. Atkočiūno spaustuvės antspaudas ir užrašas „3000 egz.“. „Pašto valdybos žinynas. Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas“ tikriausiai buvo leidžiamas tokiu pačiu tiražu, reikėjo juk tą priedą pridėti prie žurnalo atitinkamo numerio. O leidinio „Pašto valdybos žinynas. Pašto valdybos leidinys“ tiražas tikriausiai mažesnis. Visoms pašto įstaigoms ir agentūroms po vieną, na, didžiausiems paštam gal po keletą. Bendroje sumoje gal nereikėjo ir tūkstančio... Abu šie leidiniai šiandien labai reti. Priežastys čia net kelios. Visu pirma – techninė literatūra visada turi mažiau skaitytojų nei grožinė ar religinė, ji greitai sensta, ją ir išsaugoti mažai kam rūpi. Antra – sovietmetis, kada visi tokie leidiniai, nesigilinant į jų turinį, buvo laikomi „antisovietiniais“. Jei pažintinius, patriotinius leidinius žmonės dar saugojo, rizikuodami turėti nemalonumų, tai visokių pasenusių aplinkraščių rinkiniais geriausia buvo atsikratyti. Trečia – kai kurie numeriai buvo panaudoti kitiems tikslams. Sakysim, viename Nr. rašoma apie būtinumą teisingai rašyti Estijos paštų Pav.adinimus. Toliau duodamas didesniųjų įstaigų sąrašas (du puslapiai) nurodant kaip jų Pav. adinimai buvo rašomi iki 1918 metų ir kaip rašoma dabar. Ir nurodoma kad sąrašas „turi būti iškabintas įstaigose viešose vietose su pažymėjimu, kad korespondencija su neteisingais vietų Pav.adinimais, nepasiekus adresatų, bus grąžinama atgal“. Tie lapai ir buvo iškabinti paštuose, kur saulė ir dulkės tokios rūšies popierių sunaikino gana greitai. Tad šio Nr. išliko dar mažiau nei kitų. Beje, šito numerio aš ieškojau savo bibliotekai gal du dešimtmečius.

Visą žinomą informaciją apie leidinius „Pašto valdybos žinynas. Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas.“ ir „Pašto valdybos žinynas. Pašto valdybos leidinys.“ pateikiame lentelėje. Tikimės kad ji bus naudinga norint susipažinti su šių leidinių turiniu. O jei kas turite pastabų dėl šio straipsnio ar turite atliekamų čia aprašytų biuletenių numerių – parašykite autoriui adresu r.vainora@gmail.com

Pašto Valdybos Pašto Tarnybos

Aplinkraštis Nr. 160/41685

Kaunas, 1939 m. spalio mėn. 14 d.

Visiems PV ir PG.

Vilniaus Krašto sugrįžimui paminėti leidžiami perspausdinti pašto ženklai:

po 15 ct.	400.000
„ 30 „	400.000
„ 35 „	200.000
„ 60 „	200.000

Iš viso 1.200.000

Perspausdinimas padarytas ant 20 metų jubiliejinių pašto ženklų šitoks:

„Vilnius, 1939.X.10“ ir dešiniame kampe Gedimino stulpų vaizdas.

Tie perspausdintieji ženklai tinka apmokėti visų rūšių siuntoms. Jie pradėdami parduoti paštuose 1939.X.19 d. ir bus parduodami neapbrėžtą laiką, kol bus parduoti.

Ženklų nustatytas skaičius siunčiamas iš ekspedicijos sandėlio kasos punktų PV, kurie aprūpins savo prijungtus paštus.

Inž. V. Birutavičius, Inž. R. Aukštuolis,
Direktorius. Tarnybos Viršininkas.

Pav. 3. Skelbiama apie pašto ženklų perspausdinimus
Fig. 3. Commemorative overprinting of postage stamps is announced

Pašto Valdybos Pašto Tarnybos

Aplinkraštis Nr. 164/43037

Kaunas, 1939 m. spalio mėn. 25 d.

Visiems PV ir PG.

Falsifikuotų pašto ženklų reikalas.

Valdyba turi žinių, kad apyvartoje pagausėjo falsifikuotų pašto ženklų vartojimas pašto siuntoms apmokėti. Tai daryti piktos valios žmonės palengvina toji aplinkybė, kad pašto tarnautojai, kurie sužymi kalendoriniu žymekliu pašto ženklus, labai nerūpestingai tą darbą atlieka, dažniausiai neryškiai sužymėdami mažesniąją pašto ženklo dalį. Tuo pasinaudodami minėti asmenys paima du tokius vartotus pašto ženklus, kurie sužymėti priešinguose galuose, gražiai juos sudeda, perkerpa ir paskiau švarias dvi dalis sudeda ir siunčia laišką ar kitą kurią siuntą su prilipintu tokiu pašto ženklu.

Reikalui sutvarkyti, pavedama kalendorinį žymeklį dėti ant pašto ženklų taip, kad ženklo didesnioji dalis visuomet būtų sužymėta. Su pastebėjais minėtu būdu sulipintais ar kitu kuriuo būdu falsifikuotais pašto ženklais reikia pasielgti pagal pašto taisyklų 33 str.

Inž. V. Birutavičius, Inž. R. Aukštuolis,
Direktorius. Tarnybos Viršininkas.

Pav. 4. Skelbiama apie falsifikuotus pašto ženklus apyvartoje
Fig. 4. Counterfeit stamps in circulation are announced

Pašto valdybos žinynas Nemokamas „Pašto pasaulio“ priedas Leidžia „Pašto pasaulio“ redakcinė komisija.					Pašto valdybos žinynas Pašto valdybos leidinys Redaguojamas prižiūrint administracijos referentui J. Bereišai.				
Metai	Kelinti metai leidžiamas	Mėnuo	Numeris	Puslapių skaičius ir numeriai	Metai	Kelinti metai leidžiamas	Mėnuo	Numeris	Puslapių skaičius ir numeriai
1934	I	I	1	8 (1-8)	1934	Nebuvo leidžiamas			
	I	II	2	8 (9-16)					
	I	III	3	4 (17-20)					
	I	IV - V	4 - 5	12 (25-36)					
	I	VI - VII	6 - 7	12 (37-48)					
	I	VIII - IX	8 - 9	12 (49-60)					
	I	X - XII	10 - 12	16 (61-76)					
1935	II	I-II	1 - 2	16 (1-16)	1935	Nebuvo leidžiamas			
	II	III - IV	3 - 4	12 (17-28)					
	II	V - VI	5 - 6	12 (29-40)					
	II	VII - VIII	7 - 8	8 (41-48)					
	II	IX - X	9 - 10	16 (49-64)					
	II	XI - XII	11 - 12	20 (65-84)					
1936	III	I	1	12 (1-12)	1936	Nebuvo leidžiamas			
	III	II	2	16 (13-28)					
	III	III - IV	3	12 (29-40)					
	III	V - VI	4	20 (41-60)					
	III	VII - VIII	5	16 (61-76)					
	III	IX - X	6	16 (77-92)					
	III	XI - XII	7	12 (93-104)					
1937	IV	I - II	1	20 (1-20)	1937	I	I - II	1	20 (1-20)
	I (klaida)	III - IV	2	16 (21-36)		I	III - IV	2	16 (21-36)
	IV	V - VI	3	36 (37-72)		I	V - VI	3	36 (37-72)
	IV	VII - VIII	4	24 (73-84)		I	VII - VIII	4	24 (73-84)
	IV	IX - X	5	12 (85-96)		I	IX - X	5	12 (85-96)
	IV	XI - XII	6	24 (97-120)		I	XI - XII	6	24 (97-120)
	1938	V	I - II	1		24 (1-24)	1938	II	I - II
V		III - IV	2	20 (25-44)	II	III - IV		2	20 (25-44)
V		V - VI	3	20 (45-64)	II	V - VI		3	20 (45-64)
V		VII - VIII	4	12 (65-76)	II	VII - VIII		4	12 (65-76)
V		IX - X	5	20 (77-96)	II	IX - X		5	20 (77-96)
V		XI - XII	6	20 (97-116)	II	XI - XII		6	20 (97-116)
1939	VI	I - II	1	16 (1-16)	1939	III	I - II	1	16 (1-16)
	VI	III - IV	2	20 (17-36)		III	III - IV	2	20 (17-36)
	VI	V - VI	3	24 (37-60)		III	V - VI	3	24 (37-60)
	VI	VII - VIII	4	12 (61-72)		III	VII - VIII	4	12 (61-72)
	VI	IX - X	5	24 (73-96)		III	IX - X	5	24 (73-96)
	VI	XI - XII	6	32 (97-128)		III	XI - XII	6	32 (97-128)
1940	IV (klaida)	I - II	1	24 (1-24)	1940	IV	I - II	1	24 (1-24)
	VII	III - IV	2	36 (25-60)		IV	III - IV	2	36 (25-60)
	VII	V - VI	3	28 (61-88)		IV	V - VI	3	28 (61-88)
Viso 41 sąsiuvinis, kuriuose patalpinti 52 leidinio numeriai					Viso 21 sąsiuvinis, kuriuose patalpintas 21 leidinio numeris				

JOIN THE LITHUANIA PHILATELIC SOCIETY

The Lithuania Philatelic Society (LPS) was founded in 1946 in Chicago, Illinois. It is bilingual organization (English and Lithuanian). The Society's journal (ISSN 2381-5884) is well illustrated and comprehensive in scope, contains articles primarily in English, distributed free of charge to society members and major libraries in USA and Lithuania



THREE REASONS TO JOIN LPS:

- Subscription to the Society's Journal
- Free stamp authentication service
- Discount on back issues of all LPS and LPSNY bulletins and journals

We currently have 130 active members of various ethnic origins, but predominantly Lithuanian. Most of the members reside in the United States, but we also have members in Europe (Lithuania, France, Germany), Canada, Japan and Australia.

APPLY FOR MEMBERSHIP AT
<http://lithuanianphilately.com/lps/>

